

Powszechny
dziennik praw państwa i rządu
dla
cesarstwa austriackiego.

Część LXX.

Wydana i rozesłana
w wydaniu wyłącznie niemieckiem: 5. Grudnia 1852,
w wydaniu niniejszem: 7. Grudnia 1852.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

LXX. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 5. December 1852,
in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 7. December 1852.

Część LXX.

Wydana i rozesłana w języku niemieckim d. 5. Grudnia 1852,
w wydaniu niniejszem: d. 7. Grudnia 1852.

246.

Patent cesarski z dnia 29. Listopada 1852,

obowiązujący w królestwach Węgier, Kroacyi, Sławonii, w województwie Serbskiem i w banacie Temeskim; mocą którego zaprowadzoną zostaje w tychże krajach koronnych powszechna księga ustaw cywilnych z dnia 1. Czerwca 1811 r. z niektórymi ograniczeniami i bliższymi określeniami, poczynającą działalność swoją od 1. Maja 1853 r.

My Franciszek Józef pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austriacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Sławonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austrii; Wielki - Książę Toskany i Krakowa; Książę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książę Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książę górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; książęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książę Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istrii; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

już w zasadach, patentem Naszym z d. 31 Grudnia 1851 *) ogłoszonych, objawiliśmy zamiar Nasz pod względem przyszłych urzędzeń organicznych w krajach koronnych cesarstwa Naszego, iż zaprowadzoną będzie powszechna księga ustaw cywilnych także i w tych krajach koronnych, w których dotąd nie miała mocy obowiązującej, przy zwróceniu należytych względów na właściwość ich stosunków. Celem dokonania zamiaru Naszego, chcąc zarazem w ten sposób, dla pomnożenia powszechnego dobra, także w tych krajach koronnych zaprowadzić stały porządek prawny, przez wydanie obszer-nych, pewnych i odpowiednich czasowi przepisów o prawie prywatnem, postanowiliśmy,

*) Dziennik praw państwa z r. 1852 str. 4.

LXX. Stück.

Ausgegeben und versendet in der deutschen Allein-Ausgabe am 5. December 1852,
in der gegenwärtigen Doppel-Ausgabe am 7. December 1852.

246.

Kaiserliches Patent vom 29. November 1852.

wirksam für die Königreiche Ungarn, Croatien und Slavonien, die Woivodschafft Serbien und das Temeser Banat,

wodurch für diese Kronländer das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch vom 1. Juni 1811 mit mehreren Beschränkungen und näheren Bestimmungen eingeführt und vom 1. Mai 1853 angefangen in Wirksamkeit gesetzt wird.

Wir Franz Joseph der Erste,
von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;
König von Ungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woivodsehaft Serbien etc. etc.

haben bereits in den. durch Unser Patent vom 31. December 1851 *) bekannt gemachten Grundsätzen über die künftigen organischen Einrichtungen in den Kronländern Unseres Kaiserreiches die Absicht ausgesprochen, das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch als das gemeinsame Recht für alle Angehörigen des österreichischen Staates, auch in denjenigen Kronländern, in welchen dasselbe bisher keine Geltung hatte, mit Beachtung der eigenthümlichen Verhältnisse derselben einzuführen. In Vollzug dieser Absicht, und um auf diese Weise zur Beförderung des allgemeinen Wohles auch in diesen Kronländern, durch die Erlassung umfassender, bestimmter und zeitgemässer Vorschriften über das Privatrecht einen

*) Nr. 4 des Jahrganges 1852 des Reichsgesetzblattes.

po wysłuchaniu Naszych ministrów i zasięgnięciu zdania Naszej Rady państwa, co następuje:

Artykuł I.

Od 1 Maja 1853 roku zaczawszy, obowiązywać będzie w królestwach Węgier, Kroacyi, Sławonii, w województwie Serbskiem i w banacie Temeskim, powszechna księga ustaw cywilnych, dla innych części Naszej monarchii ogłoszona patentem z dnia 1 Czerwca 1811 r., wraz z odnoszącymi się do niej rozporządzeniami późniejszymi, objętymi w załączonym dodatku *), przez co oraz wszystkie inne ustawy, statuta i zwyczaje, odnoszące się do przedmiotów powszechnego prawa cywilnego, zniesione zostają i tracą moc obowiązującą.

Artykuł II.

Mając atoliż wzgląd na właściwe stosunki wyż rzeczonych krajów koronnych, zaprowadzają się oraz zawarte w następujących ustępach ograniczenia i bliższe postanowienia.

Artykuł III.

Przepisy, zawarte w drugim rozdziale księgi ustaw o małżeństwie, o ile takowe tyczą się ważnego zawarcia i rozprawy o nieważność małżeństwa, tudzież separacyi od stołu i łoża i rozwiązania małżeństwa, nie będą miały zastosowania do Naszych poddanych wyznania rzymsko-katolickiego, grecko-unickiego i nieunickiego, należących do stanu cywilnego (Art. X). Pod względem wyż wspomnionych punktów, dotyczących samegoż związku małżeńskiego, podlegać będą osoby wspomnionych wyznań religijnych według różnicy wyznania sądom duchownym i przepisom, jakie w tej mierze dla nich dotąd istniały i istnieją.

O ile według ustaw i przepisów, w tej mierze obowiązujących, wdają się w to sądy cesarskie, przepisy powszechnej księgi ustaw cywilnych, uważać należy za prawdziwą.

Artykuł IV.

Wszystkie osoby wyznania chrześcijańskiego niekatolickiego, w wyż wymienionych krajach koronnych, z wyjątkiem greków nieunitów (Art. III), podlegać będą wprawdzie przepisom zawartym w rozdziale drugim księgi ustaw o prawie małżeńskim.

Jednakże przy zawieraniu małżeństw mieszanych między osobami katolickiego i niekatolickiego wyznania religii chrześcijańskiej, pozostają w swej mocy istniejące dotąd ustawy, a mianowicie to postanowienie, iż w razie, gdy osoba katolicka i niekatolicka w wyż rzeczonych krajach koronnych zawrzeć sobie życzą śluby małżeńskie, oświadczyć mogą wolą swoją także przed zwyczajnym duchownym strony niekatoli-

*) Powszechna księga ustaw cywilnych, wraz z wyż wspomnianym dodatkiem, następnie ogłoszona będzie w wydaniu urzędowym tak w języku niemieckim, jako też we wszystkich w wyż rzeczonych krajach koronnych używanych językach krajowych.

geordneten Rechtszustand zu begründen, haben Wir nach Vernehmung Unserer Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes beschlossen, wie folgt :

Artikel I.

Vom 1. Mai 1853 angefangen, hat in den Königreichen Ungarn, Croatien und Slavonien, in der Woiwodschafft Serbien und in dem Temeser Banate, das mit dem Patente vom 1. Juni 1811 in anderen Theilen Unserer Monarchie kundgemachte, allgemeine bürgerliche Gesetzbuch, sammt den darauf sich beziehenden, in dem beigefügten Anhange enthaltenen, nachträglichen Verordnungen*), in Wirksamkeit zu treten, wodurch zugleich alle in diesen Kronländern bisher bestandenen, auf die Gegenstände dieses allgemeinen bürgerlichen Rechtes sich beziehenden Gesetze, Statuten und Gewohnheiten aufgehoben und ausser Kraft gesetzt werden.

Artikel II.

Hiebei haben jedoch, mit Rücksicht auf die eigenthümlichen Verhältnisse dieser Kronländer, die in den nachfolgenden Absätzen enthaltenen Beschränkungen und näheren Bestimmungen zu gelten.

Artikel III.

Die in dem zweiten Hauptstücke des Gesetzbuches enthaltenen Vorschriften über das Eherecht finden, in soferne sie die giltige Abschliessung und die Verhandlung über die Ungültigkeit einer Ehe, die Scheidung von Tisch und Bett, und die Trennung der Ehe betreffen, auf Unsere dem Civilstande (Artikel X) angehörigen Unterthanen der römisch-katholischen, dann der griechisch-unirten und nicht unirten Religion in den obenbezeichneten Kronländern keine Anwendung. In Hinsicht der vorbezeichneten, das Band der Ehe selbst betreffenden Punkte unterstehen daher diese Religionsgenossen auch noch ferner den nach Verschiedenheit ihres Glaubensbekenntnisses für sie bisher bestandenen und bestehenden gesetzlichen Vorschriften und geistlichen Gerichten.

In soferne nach den bestehenden Gesetzen und Anordnungen die landesfürstlichen Gerichte und Behörden einzutreten haben, sind die Vorschriften des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches als massgebend anzusehen.

Artikel IV.

Auf alle nicht katholischen christlichen Religionsgenossen in den bezeichneten Kronländern, mit Ausnahme der nicht unirten Griechen (Artikel III), finden die Vorschriften des zweiten Hauptstückes des Gesetzbuches über das Eherecht im Allgemeinen zwar volle Anwendung.

Doch hat es hinsichtlich der Eingehung der gemischten Ehen zwischen kutholischen und nicht katholischen Personen der christlichen Religion bei den bisher bestehenden Gesetzen, insbesondere bei der gesetzlichen Bestimmung zu bleiben, nach welcher im Falle in den obgenannten Kronländern eine katholische und eine nicht katholische Person der christlichen Religion sich verhelichen wollen, die Einwilligung hiezu, abweichend von der Vorschrift des §. 77 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches, auch vor dem ordentlichen

*) Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch selbst, sammt dem obigen Anhange, wird nachträglich in amtlicher Handausgabe sowohl in der deutschen Sprache, als auch in allen in obgenannten Kronländern üblichen Landessprachen kundgemacht werden.

ckiej, który też akt ślubu wykonać może, w czem odstępuje się od przepisu §. 77 powszechnej księgi ustaw cywilnych.

Przepisy rozdziału drugiego powszechnej księgi ustaw cywilnych, zastosowanemi będą w całej rozciągłości do osób wyznania żydowskiego.

Artykuł V.

Zdolność osobistą osób, należących do krajów koronnych, wspomnianych na wstępie, przy zawieraniu małżeństwa, należy oceniać według tych ustaw, którym podlegają według różnicy wyznania swego (Art. III, IV), bez względu na miejsce, w którym małżeństwo ma być zawarte.

Zdolność osobistą osób, należących do tych krajów koronnych, w których przepisy powszechnej księgi ustaw cywilnych o sprawach małżeńskich w całej rozciągłości obowiązują, należy bez względu na wyznanie oceniać według przepisów księgi ustaw. Miejsce, w którym zawierają małżeństwo, nie ma żadnego wpływu na ocenienie tej zdolności osobistej.

Artykuł VI.

Ustawy i rozporządzenia, istniejące w wyż rzeczonych krajach koronnych co do przedmiotów, względem których w niektórych miejscach powszechnej księgi ustaw cywilnych, znajduje się odwołanie na urządzenia krajowe, albo na ustawy polityczne kameralne lub finansowe, tudzież przepisy, wydane tamże w przedmiotach politycznych kameralnych i finansowych, ograniczające lub bliżej określające prawa prywatne, pozostaną w ogólności w swej mocy o tyle, o ile się pogodzić dadzą z ustawami organiznemi, od owego czasu wydanemi, i z Naszym patentem z dnia 31. Grudnia 1851.

Artykuł VII.

W tej mierze stanowimy w szczególności pod względem przedmiotów politycznych, co następuje:

1) Postanowienia powszechnej księgi ustaw cywilnych, odnoszące się do stosunku poddaźstwa i należności chłopskiej, jaki dawniej istniał, lecz obecnie zniesionym został i na przyszłość przywróconym być nie może, — nie będą mieć żadnego zastosowania.

2) Postanowienia powszechnej księgi ustaw cywilnych co do spadkobierstwa z ustawy, należy zastosować w wypadkach śmierci, wydarzających się po zaprowadzeniu tejże księgi także tam, gdzie idzie o posiadłości chłopskie; przyczem zastrzegamy Sobie wydać potrzebne osobne rozporządzenia. Jednakże przy podziale posiadłości chłopskich, jak w ogólności dóbr nieruchomości, należy zachowywać przepisy obowiązujące co do podziału dóbr takowych.

3) Co się tycze przepisów politycznych, na które się odwołują postanowienia powszechnej księgi ustaw cywilnych o prawie dziedzictwa względem duchowieństwa:

- a) oceniać należy zdolności dziedziczenia gmin duchownych i ich członków (§. 539), według osobnych rozporządzeń, jakie w każdym kraju koronnym w tym względzie istnieją;
- b) co się tyczy niezdolności zakonników do sporządzania ostatniej woli, obowiązywać będą, wyjąwszy prałatów, prawidła objęte §. 573 powszechnej księgi ustaw cywilnych.

Seelsorger des nicht katholischen Theiles abgegeben, und von diesem auch die Trauung vorgenommen werden kann.

Die Vorschriften des zweiten Hauptstückes des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches finden ferner ihre volle Anwendung auf die jüdischen Glaubensgenossen.

Artikel V.

Die persönliche Fähigkeit der Angehörigen der Eingangs bezeichneten Kronländer zu Eingehung einer Ehe ist nach denjenigen Gesetzen zu beurtheilen, welchen dieselben nach der Verschiedenheit ihres Glaubensbekenntnisses (Art. III und IV) unterworfen sind, die Ehe möge an was immer für einem Orte abgeschlossen werden.

Die persönliche Fähigkeit der Angehörigen derjenigen Kronländer, in welchen die Vorschriften des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches in Ehesachen in voller Wirksamkeit sind, ist ohne Unterschied ihres Glaubensbekenntnisses nach den Vorschriften des Gesetzbuches zu beurtheilen. Der Ort, wo sie die Ehe schliessen, hat auf die Beurtheilung dieser persönlichen Fähigkeit keinen Einfluss.

Artikel VI.

Die in den obengenannten Kronländern bestehenden besonderen Gesetze und Verordnungen über Gegenstände, in Ansehung welcher an einzelnen Stellen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches auf die Landesverfassung oder auf die politischen, Cameral- oder Finanzgesetze insbesondere hingewiesen wird, sowie die über politische, Cameral- und Finanzgegenstände daselbst erlassenen, die Privatrechte beschränkenden oder näher bestimmenden Vorschriften überhaupt bleiben insoweit in ihrer Kraft, als sie mit den seither erlassenen organischen Gesetzen und mit Unserem Patente vom 31. December 1851 vereinbar sind.

Artikel VII.

In dieser Beziehung haben Wir, was die Vorschriften über politische Gegenstände betrifft, insbesondere Folgendes festzusetzen befunden:

1. Die auf das früher bestandene, nunmehr aber aufgehobene und für die Zukunft unzulässige bäuerliche Unterthänigkeits- und Hörigkeits-Verhältniss sich beziehenden Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches finden keine Anwendung.

2. Die Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches über die gesetzliche Erbfolge sind bei Todfällen, welche sich nach der Einführung desselben ergeben, auch wenn es sich um Bauerngüter handelt, anzuwenden, wobei Wir Uns allenfalls erforderliche besondere Anordnungen vorbehalten. Jedenfalls sind bei der Theilung der Bauerngüter sowohl, als unbeweglicher Güter überhaupt, die über die Beschränkung solcher Theilungen bestehenden Vorschriften zu beobachten.

3. Was die in den Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches von dem Erbrechte bezogenen politischen Vorschriften in Hinsicht auf die Geistlichkeit betrifft, so ist:

a) die Erbfähigkeit der geistlichen Gemeinden und deren Glieder (§. 539) nach den in jedem Kronlande darüber bestehenden besonderen Verordnungen zu beurtheilen;

b) in Ansehung der Unfähigkeit der Ordenspersonen, eine letztwillige Anordnung zu errichten, haben für dieselben, die Prälaten ausgenommen, die im §. 573 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches enthaltenen Regeln zu gelten.

Zdolność prałatów sporządzania ostatniej woli, podlegać będzie pod względem majątku zarobionego, aż do dalszego rozporządzenia, ograniczeniom, zasadzającym się na dotychczasowych ustawach i rozporządzeniach.

Względem majątku, który przypadł osobom duchownym według ustaw dawniejszych o prawie awitykalności, służy im ta sama zdolność testowania, jak wszystkim innym obywatelom państwa.

c) Przepisy, które w krajach koronnych na wstępie wymienionych, dawniej obowiązywały, w tym przypadku gdy następuje dziedzictwo z mocy ustawy względem spadków osób duchownych (§. 761), zostaną niezmienne aż do dalszego rozporządzenia. Co się zaś tycze części zarobionego majątku spadkodawcy, która według tych ustaw przypadła jego krewnym, równie jak co do dóbr, które spadły na spadkodawcę w skutku dawniej istniejących ustaw o stosunku awitykalności, postanowienia powszechnej księgi ustaw cywilnych o dziedziczeniu z ustawy wstępują w ich miejsce.

d) Względem prawa testowania duchowieństwa nieunicko greckiego, i prawa dziedzictwa z ustawy do spadków ich, należy także i nadal zachowywać przepisy ustawy „*declaratorium illiricum*“ z dnia 16 Sierpnia 1779 także w przyszłości. Jednakże zasady w ustępach b) i c) objęte, co do postępowania z częściami dziedzicznymi, które przypadają na krewnych i z dobrami awitykalnymi, zastosować należy także i co do tychże spadków.

4) Prawo wspomniane w §. 760 powszechnej księgi ustaw cywilnych, ściągania dóbr bezdziedzicznych, służyć będzie na przyszłość tylko państwu, o ile w Naszym patencie z dnia dzisiejszego o prawie awitykualności nic innego nie jest postanowionem.

5) Uwzględniając odnoszenie się §^{fu} 1171 powszechnej księgi ustaw cywilnych do przepisów politycznych o przedruku i w celu uzupełnienia i sprostowania postanowirń §§. 1164 i 1171 o kontrakcie nakładowym w ogólności, nadałiśmy patentowi Naszemu, wydanemu na dniu 19 Października 1846 dla innych części monarchii ku obronie własności literackiej i artystycznej, moc prawa także w wyż wspomnionych krajach koronnych i nakazaliśmy, ażeby ten patent zamieszczonym został w dodatku załączonym. Do tego patentu odnosimy się niniejszem z tym dodatkiem, iż wszelki przedruk na żądanie pokrzywdzonego, dochodzonym i karanym być winien według przepisów księgi ustaw karnych przez władze do tego przeznaczone.

A r t y k u ł VIII.

W skutku ograniczeń, których doznają prawa prywatne przez ustawy finansowe i kameralne, należy prawa i obowiązki odnoszące się do wypłat pieniężnych, eceniać jeszcze i nadal według patentów, wydanych na dniu 1 Sierpnia 1812 r. i 1 Czerwca 1816 r., tudzież według patentów, znajdujących się w dodatku pod Nr. 66 z dnia 28° Czerwca 1848 r. i innych przepisów wydanych w tymże przedmiocie.

Die Testirungsfähigkeit der Prälaten aber unterliegt in Beziehung auf das erworbene Vermögen, bis auf weitere Verfügung, den in den bisherigen Gesetzen und Verordnungen gegründeten Beschränkungen.

Hinsichtlich des den geistlichen Personen nach den früher bestandenen Gesetzen über die Aviticität zugefallenen Vermögens kommt denselben die gleiche Testirungsfähigkeit wie allen übrigen Staatsbürgern zu.

- c) *Die Vorschriften, welche in den Eingangs bezeichneten Kronländern früher zu beobachten waren, wenn in Beziehung auf die Verlassenschaften geistlicher Personen die gesetzliche Erbfolge eintrat (§. 761), bleiben bis auf weitere Verfügung unverändert. In Betreff jenes Theiles des erworbenen Vermögens des Erblassers jedoch, wozu nach diesen Gesetzen dessen Verwandte berufen waren, und in Beziehung auf die, dem Erblasser zu Folge der bestandenen Aviticität zugefallenen Güter treten die Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches über die gesetzliche Erbfolge ein.*
- d) *Rücksichtlich des Testirungsbefugnisses der nicht unirten griechischen Geistlichkeit und der gesetzlichen Erbfolge in die Verlassenschaften derselben sind die Bestimmungen des Declaratorium illyricum vom 16. September 1779 auch künftig zu beobachten. Doch sind die in den Absätzen b) und c) angeführten Grundsätze über die Behandlung der den Verwandten zukommenden Erbtheile und der vormals avitischen Güter auch bei Verlassenschaften dieser Art anzuwenden.*

4. Das im §. 760 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches erwähnte Recht zur Einziehung erbloser Güter kommt, insoferne in Unserem Patente vom heutigen Tage über die Aviticität nichts Anderes bestimmt ist, künftig nur dem Staate zu.

5. In Berücksichtigung der in dem §. 1171 des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches vorkommenden Beziehung auf die politischen Vorschriften über den Nachdruck, und um die Bestimmungen der §§. 1164 und 1171 über den Verlagsvertrag überhaupt zu ergänzen, und zu berichtigen, haben Wir dem am 19. October 1846 für andere Theile der Monarchie zum Schutze des literarischen und artistischen Eigenthumes erlassenen Patente auch für die obenbezeichneten Kronländer Wirksamkeit zu ertheilen, und dessen Aufnahme in den beigefügten Anhang anzuordnen befunden. Hierauf wollen Wir daher noch insbesondere mit der beigefügten Bestimmung hinweisen, dass jeder verübte Nachdruck auf Verlangen des Verletzten, den Bestimmungen des Strafgesetzbuches gemäss, von den dazu bestimmten Behörden zu untersuchen und zu bestrafen sei.

Artikel VIII.

Zu Folge der Beschränkungen, welche die Privatrechte durch die Finanz- und Cameralgesetze erleiden, sind insbesondere die auf Geldzahlungen sich beziehenden Rechte und Verbindlichkeiten noch ferner nach den am 1. August 1812 und am 1. Juni 1816 erlassenen Patenten, sowie auch jenen im Anhang unter Nr. 66 befindlichen, vom 2. Juni 1848, dann den übrigen in Ansehung dieses Gegenstandes ergangenen Vorschriften zu beurtheilen.

Artykuł IX.

Pod względem obowiązku wypłat pieniężnych, zostaje w swej mocy aż do dalszego rozkazu rozporządzenie, wydane w postanowieniu Naszem z d. 3 Listopada 1849, o urządzeniu prowizorycznem sądów, iż tym posiadaczom ziemskim, z których posiadłością połączona była urbaryalność obecnie zniesiona, nie będą mogły być wypowiedziane kapitały, które im były pożyczonemi przed miesiącem kwietniem 1848 r., z wyjątkiem weksłów, pochodzących ze stosunków handlowych, i tylko nie zapłacone prawne procenta od nich, w drodze postępowania sądowego ściągniętymi być mogą.

Artykuł X.

Artykuły III i IV patentu niniejszego, nie zmieniają nic w przepisach o małżeństwach osób, podlegających jurysdykcyi wojskowej, tudzież o sądownictwie w sporach ich małżeńskich.

Również pozostaną w swej mocy wszystkie inne przepisy, odnoszące się do praw prywatnych, wydane dla stanu wojskowego i dla osób do ciała wojskowego należących, i zachowane być winny we wszelkich sprawach karnych, które przez nich lub z nimi zawierane być mają, chociaż w księdze ustaw w tym względzie nie ma odwołania wyraźnego.

Artykuł XI.

Sprawy handlowe i wekslowe, sądzone będą według szczególnie obowiązujących ustaw handlowych i wekslowych, o ile takowe niezgadzają się z przepisami powszechnej księgi ustaw cywilnych.

O konkursie i postępowaniu konkursowem, nastąpią rozporządzenia osobne.

Artykuł XII.

Zgodnie z zasadą, iż ustawy nie działają wstecz (§. 5 p. k. u. c.), niniejsza księga ustaw, nie będzie mieć wpływu ani na czynności poprzedzające dzień, w którym się zaczyna jej moc obowiązująca, ani na prawa nabyte podług ustaw dawniejszych.

Względem tegoż atoli, Stanowimy, co następuje:

1) Spory o ważność małżeństwa, w których stanowiąc mają sądy cywilne (Art. IV) rozsądzać będą też sądy według ustaw, które obowiązywały w czasie zawarcia małżeństwa.

Spory o rozwiązanie małżeństwa, tudzież o separacyę od stoła i łoża, już wiszące w tym czasie, gdy powszechna księga ustaw cywilnych obowiązywać zacznie, sądzone będą według ustaw dawniejszych; wszelkie zaś spory tego rodzaju później wynikające, które sądy cywilne sędzić mają, rozstrzygane będą według przepisów w tej księdze ustaw objętych, bez względu na czas, w którym małżeństwo zawartem zostało.

2) Dawniejsze ustawy, według których stosownie do wieku i płci, rozmaicie były określone prawa obierania prokuratorów, ustanowienia adwokatów, zobowiązania się

Artikel IX.

In Absicht auf die Verpflichtungen zu Geldzahlungen soll es ferner bei der, durch Unsere Entschliessung vom 3. November 1849 über die provisorische Gerichtsverfassung aufrecht erhaltenen Verfügung, dass denjenigen Grundbesitzern, mit deren Besitzthum eine nunmehr aufgehobene Urbarialität verbunden war, die ihnen vor dem Monate April 1848 dargeliehenen Capitalien, mit Ausnahme der aus Handelsverbindungen herrührenden Wechsel, nicht aufgekündigt, und bloss die nicht bezahlten gesetzlichen Zinsen im Wege des gerichtlichen Verfahrens eingetrieben werden dürfen, bis auf weitere Anordnung zu bleiben haben.

Artikel X.

An den Vorschriften über die Ehen der, der Militär-Jurisdiction unterworfenen Personen, und über die Gerichtsbarkeit in den Ehestreitigkeiten derselben wird durch die Artikel III und IV dieses Patentbeschlusses gegenwärtig nichts geändert.

Ebenso bleiben alle übrigen für den Militärstand und für die, zum Militärkörper gehörigen Personen bestehenden besonderen, auf das Privatrecht sich beziehenden Vorschriften in Kraft, und sind bei den, von oder mit ihnen vorzunehmenden Rechtsgeschäften zu beobachten, obgleich in dem Gesetzbuche nicht ausdrücklich darauf hingewiesen ist.

Artikel XI.

Handels- und Wechselgeschäfte werden nach den bestehenden besonderen Handels- und Wechselgesetzen beurtheilt, in soferne diese von den Vorschriften des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches abweichen.

Ueber den Concurs und das Concurs - Verfahren werden besondere Anordnungen folgen.

Artikel XII.

Dem Grundsatz gemäss (§. 5 a. b. G. B.), dass Gesetze nicht zurückwirken sollen, soll auch dieses Gesetzbuch auf die Handlungen, die dem Tage, von welchem dessen verbindliche Kraft beginnt, vorhergegangen sind, und auf die nach den früheren Gesetzen bereits erworbenen Rechte keinen Einfluss haben.

Hiebei finden Wir jedoch Nachstehendes anzuordnen:

1. Streitigkeiten über die Gültigkeit der Ehe, über welche die bürgerlichen Gerichte zu erkennen haben (Artikel IV), sind von denselben stets nach den zur Zeit der Eingehung der Ehe bestandenen Gesetzen zu beurtheilen.

Streitigkeiten über die Trennung der Ehe und über die Scheidung von Tisch und Bett, welche bei Beginn der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches bereits anhängig sind, unterliegen der Beurtheilung nach den früher bestandenen Gesetzen; alle später entstehenden Streitigkeiten dieser Art aber sind, in soferne die weltlichen Gerichte einzuschreiten haben, nach den in diesem Gesetzbuche enthaltenen Vorschriften zu entscheiden, die Ehe möge zu was immer für einer Zeit geschlossen worden seyn.

2. Die früheren Gesetze, welche die Befugnisse, Procuratoren zu wählen, Rechtsvertreter zu bestellen, sich zu verpflichten, und über sein Vermögen zu verfügen, mit Rücksicht auf Altersstufe und Geschlecht verschiedenartig bestimmten, werden von dem Zeitpunkte des Beginnes der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches ausser Kraft

i dysponowania majątkiem swoim, znoszą się od chwili, w której się rozpocznie działanie powszechnej księgi ustaw cywilnych.

Żony i wdowy, które poszły za mąż przed wyż wspomnianą chwilą i przez zamężcie bez względu na wiek swój, zyskały prawo pełnoletności, pozostaną i nadal w niezmiennem jego używaniu.

Czynności prawne i umowy, które przysły do skutku przed rozpoczęciem działania powszechnej księgi ustaw cywilnych pod ustawami dawniejszemi, oceniane będą według tychże ustaw dawniejszych.

To rozumieć się ma w szczególności o zdolności osobistej rozrządzania majątkiem swym przez rozporządzenie ostatniej woli swej, o ile taż zdolność zawisła od wieku i płci spadkodawcy.

3) Rodzice, którzy według dawniejszych przepisów prawnych, zyskali prawo pobierania dochodów z majątku dzieci swoich, bez obowiązku składania z nich rachunków, będą także i na przyszłość wolnymi od składania rachunków, o ile idzie o majątek, który przypadł dzieciom w ciągu istnienia owych ustaw. Winni są jednakże na przyszłość dopełniać obowiązku względem swych dzieci, które na nich odnośnie do pobierania owych dochodów, ustawy dawniejsze nakładają. Oprócz tego mają obowiązek wykazać kapitał majątku dzieci sądowi według przepisów nowej ustawy, który osądzić winien, czyli takowy dostatecznie jest ubezpieczony i w jaki sposób o zabezpieczenie jego postarać się należy.

4) Opiekunowie i kuratorowie, ustanowieni już na mocy dawniejszych przepisów prawnych, pełnić winni swój urząd od dnia, w którym wprowadzoną zostanie w moc obowiązującą powszechna księga ustaw cywilnych, ze wszystkimi obowiązkami, jakie na nich nakłada nowa ustawa, i ze wszystkimi w niej wyrażonemi ograniczeniami i prawami, pod dozorem sądu.

5) Postanowienia co do dalszych skutków prawnych, ze zniesionego stosunku awitykalności wynikających, tudzież co do skutków rozporządzenia ostatniej woli i kontraktów o dziedzictwo, skutecznionych jeszcze przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, nakoniec co do dziedziczenia z mocy ustawy w tych przypadkach, w których spadkodawca zmarł przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, nie pozostawiwszy rozporządzenia ostatniej woli, objętymi są w ustawie o uregulowaniu stosunków awitykalności. Również należy według przepisów tamże objętych, rozsądzić to pytanie, o ile trwać mają na przyszłość te stosunki prawne, względem majątku małżonków, które początek swój wzięły z małżeństw, zawartych jeszcze przed zaprowadzeniem niniejszej księgi ustaw cywilnych.

6) Zasiedzenie lub przedawnienie, które się zaczęło jeszcze przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, należy oceniać według ustaw dawniejszych.

Ktoby się chciał odwoływać na zasiedzenie lub przedawnienie w przypadkach, w których takowe według ustaw dawniej istniejących, albo weale miejsca nie miało, albo też na dłuższy czas jak powszechną księgą ustaw cywilnych zakreślone było, będzie mógł w pierwszym przypadku przedawnienie lub zasiedzenie w ogólności, w drugim zaś termin krótszy takowego, wyznaczony w księdze ustaw, zacząć liczyć dopiero od tej chwili, w której ustawa niniejsza obowiązywać zacznie.

gesetzt. Frauen und Witwen, welche vor dem oberwähnten Zeitpunkte sich verhehelicht, und durch die Verhelichung ohne Rücksicht auf ihr Alter die Rechte der Volljährigkeit erlangt haben, sind jedoch in deren Genusse auch fernerhin unverändert zu belassen.

Die vor dem Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches nach den Bestimmungen der früheren Gesetze vorgenommenen Rechtsgeschäfte und Handlungen sind nach den früheren Gesetzen zu beurtheilen.

Diess gilt insbesondere von der persönlichen Fähigkeit, über sein Vermögen durch letztwillige Anordnungen zu verfügen, in soferne dieselbe von dem Alter und Geschlechte des Erblassers abhängt.

3. Die Eltern, welche den Bezug der Einkünfte des Vermögens ihrer Kinder ohne Verbindlichkeit zur Rechnungslegung darüber nach den früheren gesetzlichen Vorschriften bereits erlangt haben, bleiben, in soweit es sich um das zur Zeit des Bestandes jener Gesetze den Kindern schon zugefallene Vermögen handelt, auch für die Zukunft von der Rechnungslegung frei. Sie haben jedoch dagegen auch künftig die ihnen nach den älteren Gesetzen mit Rücksicht auf den Bezug dieser Einkünfte obliegenden Verbindlichkeiten gegen ihre Kinder zu erfüllen. Auch sind sie verpflichtet, den Hauptstamm des Vermögens der Kinder, nach den Bestimmungen des neuen Gesetzes dem Gerichte auszuweisen, welches zu beurtheilen hat, ob dasselbe gehörig sichergestellt, oder auf welche Weise für die Sicherstellung desselben zu sorgen sei.

4. Die nach den früheren Rechtsvorschriften bereits bestellten Vormünder und Curatoren haben ihr Amt vom Tage des Beginnes der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches mit allen durch das neue Gesetz ihnen auferlegten Verpflichtungen und unter den darin ausgedrückten Beschränkungen der Befugnisse unter der Obsorge des Gerichtes auszuüben.

5. Die Bestimmungen über die noch übrigen Rechtsfolgen aus der aufgehobenen Aviticität, über die Wirkung der noch vor der Einführung des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches errichteten letztwilligen Anordnungen und geschlossenen Erbverträge, dann über die zu beobachtende gesetzliche Erbfolge in Fällen, wo der Erblasser noch vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches ohne Errichtung einer letztwilligen Anordnung gestorben ist, sind in dem Gesetze über die Regelung der Aviticitäts-Verhältnisse enthalten. Ebenso ist die Frage, in wieferne die durch Ehen, welche noch vor der Wirksamkeit dieses Gesetzbuches geschlossen worden sind, zwischen den Ehegatten begründeten Rechtsverhältnisse in Beziehung auf ihr Vermögen auch künftig fortzudauern haben, nach den dort enthaltenen Vorschriften zu beurtheilen.

6. Eine schon vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches angefangene Ersitzung oder Verjährung ist nach den älteren Gesetzen zu beurtheilen.

Wollte sich Jemand auf die Ersitzung oder Verjährung in Fällen berufen, in welchen eine solche nach den früher bestandenen Gesetzen gar nicht statthatte, oder doch auf eine längere Zeit, als in dem allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche bestimmt war, so kann er im ersten Falle die Verjährung oder Ersitzung überhaupt, und im zweiten Falle die in dem Gesetzbuche bestimmte kürzere Frist derselben erst von dem Zeitpunkte an berechnen, an welchem das gegenwärtige Gesetz in Wirksamkeit tritt.

Jednakże przepis ten nie zmienia nic w osobnych postanowieniach, wydanych celem uregulowania byłych stosunków awifykalnych i posiadania tytułem zastawu.

Artykuł XIII.

Traktaty, istniejące z państwami obcemi, dotyczące przedmiotów prawa cywilnego, będą miały zastosowanie także w wspomnionych na wstępie krajach koronnych, od chwili, w której powszechna księga ustaw obowiązywać zacznie, jeżeli moc obowiązująca nie jest wyraźnie ograniczoną na niektóre tylko kraje koronne.

Artykuł XIV.

Gdzie w ustawie niniejszej użytym jest wyraz „prowincya“ tam rozumieć należy pod nim objętość całego kraju koronnego. Do czynności poleconych na mocy księgi ustaw rządowi krajowemu, powołane są najwyższe władze polityczne krajowe; do czynności poleconych rządowi obwodowemu, powołane są władze polityczne, mające taki sam zakres działania, bez względu na to, jaka jest ich nazwa, według urzędzeń pojedynczych krajów.

Zakres działania, który na mocy księgi ustaw, przydzielonym jest sądom szlacheckim, przeniesionym jest na te sądy pierwszej instancji, którym go przydziela ustawa o przynależności sądów w sprawach cywilnych.

Artykuł XV.

Nasz minister sprawiedliwości poleconem sobie ma wykonanie niniejszego patentu.

Dan w Naszem cesarskim głównym i stołecznym mieście Wiedniu dnia dwudziestego dziewiątego Listopada, roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego drugiego, panowania Naszego w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Mr. **Buol-Schauenstein** m. p.

Krauss m. p.

Z Najwyższego rozkazu.

Ransonnet m. p.

Hiedurch wird jedoch an den über die Regelung der bestandenen Aviticitäts- und Pfandbesitz-Verhältnisse erlassenen besonderen Vorschriften nichts geändert.

Artikel XIII.

Mit auswärtigen Staaten bestehende Verträge, welche auf das bürgerliche Recht Beziehung haben, finden, in soferne deren Wirksamkeit nicht ausdrücklich auf bestimmte Kronländer beschränkt ist, von dem Zeitpunkte, an welchem das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch in Kraft tritt, auch in den Eingangs erwähnten Kronländern Anwendung.

Artikel XIV.

Wo in diesem Gesetze der Ausdruck Provinz gebraucht ist, wird darunter der Umfang des ganzen Kronlandes verstanden. Zu den durch das Gesetzbuch der Landesstelle zugewiesenen Geschäften sind die obersten politischen Landesbehörden, zu den Geschäften der Kreisämter, die mit dem gleichartigen Wirkungskreise versehenen politischen Behörden, ohne Unterschied, welchen Namen sie nach der Einrichtung der verschiedenen Länder führen mögen, berufen.

Der in dem Gesetzbuche den Landrechten übertragene Wirkungskreis kommt denjenigen Gerichten erster Instanz zu, welchen derselbe nach dem Gesetze über die Zuständigkeit in bürgerlichen Rechtssachen zugewiesen ist.

Artikel XV.

Unser Minister der Justiz ist mit dem Vollsuge des gegenwärtigen Patentes beauftragt.

Gegeben in Unserer kaiserlichen Haupt- und Residenzstadt Wien am neunundzwanzigsten November im Eintausend achthundert zweiundfünfzigsten, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph m. p.

Gr. Buol-Schauenstein m. p. Krauss m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:

Ransonnet m. p.

247.

Patent cesarski z dnia 29. Listopada 1852:

obowiązujący w królestwach Węgier, Kroacyi, Slawonii, w województwie Serbskiem i banacie Temeskim, mocą którego zmienionemi zostają rozporządzenia prawne, i urzędzenia obowiązujące w powyższych krajach koronnych, pod względem nabywania i wykonywania prawa własności do dóbr nieruchomości, ich obciążania i zastawiania, tudzież pod względem prawa awitykalności.

My Franciszek Józef pierwszy, z Bożej łaski Cesarz Austriacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austrii; Wielki - Książę Toskany i Krakowa; Książę Lotaryngii, Solnogradu, Styryi, Karynty, Krainy i Bukowiny; Wielki - Książę Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książę górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; książęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycei i Gradyski, Książę Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Luzacyi i na Istrii; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

Mając troskliwą staranność o dobro i pomyślność królestw Naszych Węgier, Kroacyi i Slawonii, województwa Serbskiego i banatu Temeskiego, dostrzegliśmy szkód, wynikających dla tychże krajów z dotychczasowych rozporządzeń prawnych i urzędzeń, pod względem nabywania i wykonywania prawa własności do dóbr nieruchomości, tudzież ich obciążania i zastawiania, szczególnież zaś ze stosunków prawnych awitykalności, która w zasadzie już zniesioną jest. W szczególności poznaliśmy, iż powyższe postanowienia, wystawiające prawo własności na rozliczne niepokojenie, i dające powód do zawikłań prawnych i procesów długoletnich, stanowią najgłówniejszą przeszkodę kredytu realnego dla najważniejszej części posiadłości ziemskich, i że podniesienie tegoż kredytu realnego, warunkiem jest wzrastającej pomyślności krajów wspomnianych.

Zważywszy to wszystko i w związku z zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych w wspomnianych częściach Naszego cesarstwa, przez którą własność i wykonywanie ianych praw rzeczowych, postawionem jest pod opiekę przepisów pojedynczych, obejmujących i sprawiedliwości odpowiadających, rozporządzamy, po wysłu-

247.

Kaiserliches Patent vom 29. November 1852,

wirksam für die Königreiche Ungarn, Croatien und Slavonien, die Woiwodschaft Serbien und das Temeser Banat,

wodurch die in diesen Kronländern bisher bestehenden gesetzlichen Anordnungen und Einrichtungen in Bezug auf die Erwerbung und Ausübung des Eigenthumsrechtes auf liegende Güter, deren Belastung und Verpfändung, sowie in Bezug auf die Aviticität adgeänbert werden.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich,

König von Ungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.

In angelegener Sorgfalt für die Wohlfahrt und das Gedeihen Unserer Königreiche Ungarn, Croatien und Slavonien, der serbischen Woiwodschaft und des Temeser Banates, haben Wir die Nachtheile erkannt, welche für diese Länder aus den bisherigen gesetzlichen Anordnungen und Einrichtungen in Bezug auf die Erwerbung und Ausübung des Eigenthumsrechtes auf liegende Güter, dann deren Belastung und Verpfändung, vorzüglich aber aus den Rechtsbeziehungen der, dem Grundsätze nach bereits aufgehobenen Aviticität entspringen. Wir haben insbesondere erkannt, dass die das Eigenthumsrecht vielfachen Anfechtungen aussetzenden, die Veranlassung zu Rechtsverwicklungen und langwierigen Processen bietenden erwähnten Bestimmungen, das hauptsächliche Hinderniss des Realcredits für einen höchst wichtigen Theil des Grundbesitzes bilden, und dass die Hebung dieses Realcredits eine Bedingung des fortschreitenden Wohlstandes der genannten Länder ist.

In Erwägung dieser Betrachtungen und im Zusammenhange mit der Einführung des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches in den bezeichneten Theilen Unseres Kaiserstaates, durch welches das Eigenthum und die Ausübung der übrigen dinglichen Rechte unter den Schutz einfacher, umfassender und den Forderungen der Gerechtigkeit entsprechender

chaniu Naszych ministrów i zasięgnięciu zdania Naszej Rady państwa, co następuje :

ROZDZIAŁ I.

O stosunkach posiadania, wynikających z systemu donacyi.

§. 1.

Znosi się system darowizn królewskich i palatynalnych, według dawniejszego węgierskiego prawa stanu, równie jak wyprowadzane z niego prawo spadku bezdziedzicznego, z powodu braku dziedziców powołanych w akcie darowizny i z powodu wiarołomstwa, wyrażonego w prawach dotychczasowych (*successio fisci regii ex defectu vel ex nota*).

§. 2.

Równie zniesionem jest prawo spadku bezdziedzicznego, oparte na byłym niegdyś stosunku między panami ziemskimi a poddanymi, co się tyczy prawa spadku bezdziedzicznego, służącego arcybiskupowi miasta Gran, biskupowi Zagrzebia jako opatowi Thobuska, biskupowi w Rabie, arcyopatowi Śg^o Marcina i kapitule w Rabie, wydane będą rozporządzenia osobne.

§. 3.

Prawa posiadania fiskusa królewskiego, pańskiego i miejskiego, nie mogą już nowemi procesami niepokoić osób prywatnych co do takowych bezdziedzicznych dóbr lub praw przypadłych, w których posiadaniu rzeczony fiskus rzeczywiście się znajduje, wyjąwszy te jedynie pretensye, których osoby prywatne na mocy patentu niniejszego, jeszcze poszukiwać mogą.

Przeciwnie także rzeczony fiskus nie będzie mógł wnosić pretensyj z prawa bezdziedzicznej przypadłości wspomnionego rodzaju przeciw osobom prywatnym, z wyjątkiem jedynie co do tych dóbr lub praw, których uprawnieni nie mogli objąć w posiadanie z powodu będącego w mocy prawa wdowiego lub dziewiczego (*jus viduale, jus capillare*) (§. 11).

§. 4.

Osoby prywatne, nie mogą wszczynać między sobą nowych procesów o posiadanie dóbr lub praw z powodu donacyj królewskich, tudzież innych przywilejów królewskich i wyroków sądowych, jako to: *ex puritate statutionis, ob clandestinam et fraudulentam statutionem, ad revindicationem bonorum contra contradictionem statutioni oppositam occupatorum, ad dandam vel recipiendam contradictionis rationem, ad everendam palatinalem donationem; ex radicalitate juris, proportionalis ex jure, ad sublationem educilli, macelli, telonii vel nauli non privilegiati* ani też żadnych innych procesów *ex statutione* lub *ex jure* wynikających.

Bestimmungen gestellt wird, finden Wir nach Vernehmung Unserer Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes, anzuordnen, was folgt:

Erstes Hauptstück.

Von den aus dem Donations-Systeme entstandenen Besitzverhältnissen.

§. 1.

Das nach dem früheren ungarischen Staatsrechte bestandene System der königlichen und Palatinalschenkungen hat ausser Kraft zu treten, und das daraus abgeleitete Heimfallsrecht wegen Mangel der in der Schenkung berufenen Erben und wegen der in den bisherigen Gesetzen bezeichneten Treulosigkeit (successio fisci regii ex defectu vel ex nota) wird aufgegeben.

§. 2.

Das auf das bestandene Verhältniss der Grundherren zu den Unterthanen gegründete Heimfallsrecht ist aufgehoben; über das dem Erzbischofe von Gran, dem Bischofe von Agram als Abten von Thobuska, dem Bischofe von Raab, dem Erzabten von S. Martin und dem Raaber Capitel zustehende Heimfallsrecht werden besondere Bestimmungen erlassen werden.

§. 3.

Das Besitzrecht des königlichen oder grundherrschaftlichen Fiscus kann in Bezug auf solche heingefallene Güter oder Gerechtsame, in deren wirklichem Besitze derselbe sich befindet, durch neu einzuleitende Processe, mit einziger Ausnahme jener Ansprüche, welche Private unter sich laut gegenwärtigen Patentes noch geltend machen dürfen, von Seite der Privaten nicht mehr angefochten werden.

Dagegen sind aber auch die gedachten Fiscus nicht berechtigt, Heimfalls-Ansprüche obiger Art gegen Private geltend zu machen, und diese Regel leidet eine Ausnahme nur hinsichtlich solcher Güter oder Gerechtsame, an deren Besitz-Ergreifung die Berechtigten durch ein in Wirksamkeit getretenes Witwen- oder Mädchenrecht (jus viduale, jus capillare) gehindert wurden (§. 11).

§. 4.

Private dürfen unter sich den Besitz von Gütern oder Gerechtsamen aus dem Grunde königlicher Donationen, wie auch sonstiger königlicher Privilegien und richterlicher Urtheile durch keinerlei neu einzuleitende Processe, als: ex puritate stationis, ob clandestinam et fraudulentam stationem, ad revindicationem honorum contra contradictionem stationi oppositam occupatorum, ad dandam vel recipiendam contradictionis rationem, ad everendam palatinalem donationem; ex radicalitate juris, proportionalis ex jure, ad sublationem educilli, macelli, telonii vel nauli non privilegiati und sämmtliche ex statione oder ex jure entspringende Processe anfechten.

ROZDZIAŁ II.

O zastosowaniu ustaw dotąd obowiązujących do spadkobierstwa i do kontraktów małżeńskich.

§. 5.

Od dnia, w którym obowiązywać zacznie powszechna księga ustaw cywilnych, różnica między majątkiem odziedziczonym a nabytym, między majątkiem pochodzącym z donacyi a innym, między płcią męzką a żeńską, nie będzie mieć żadnego wpływu ani na rozrządzenie majątkiem między żyjącymi, ani na przypadek śmierci, ani na spadkobierstwo z ustawy. Przepisy powszechnej księgi ustaw cywilnych o dziedzictwie rozciągają moc swoją na wszelkiego rodzaju majątki i osoby. Jednakże posiadaczom obecnym dóbr awitykalnych szlacheckich, które im przypadły prawem dziedzictwa, a które dotąd tylko potomstwo męskie dziedziczyć mogło, wolno będzie najdalej w przeciągu lat trzech od dnia, w którym powszechna księga ustaw cywilnych obowiązywać zacznie, rozrządzić przez ostatnią wolę temi dobrami na rzecz męzkich potomków swoich, z tym skutkiem prawnym, iż ani potomstwo niewieście, z tytułu części obowiązkowej, ustanowionej przez księgę ustaw cywilnych, ani też wdowa, nie będą mogły czynić zarzutu przeciw takiemu ostatniemu woli rozporządzeniu, jeżeli tylko potomstwo rzeczzone i wdowa przynajmniej to otrzymają, co im się z wspomnianych dóbr na mocy dotychczasowych ustaw prawnie należało. Ażeby ostatniej woli rozporządzenie, w którym się użytek czyni z tego dozwolenia, miało skutek prawny, musi być sporządzone na piśmie z formalnościami prawnymi, i dokument ten złożonym być winien w oryginale w trybunale cywilnym pierwszej instancyi, w którego okręgu dobra są położone, a to najdalej w sześć miesięcy po jego spisaniu, żadną miarą zaś później jak z upływem trzech lat od tego dnia, w którym powszechna księga ustaw cywilnych obowiązywać zacznie.

§. 6.

Ważność rozporządzeń ostatniej woli i kontraktów o dziedzictwo, które były sporządzonemi przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, oceniać należy według ustaw obowiązujących w czasie, gdy testament był sporządzony, tak co do zdolności dziedziczenia dziedziców ustanowionych, jako też co do prawa rozporządzenia spadkodawcy.

Powyższy przepis zastosowanym być może tylko do tych dawniejszych rozporządzeń ostatniej woli i kontraktów o dziedzictwo, które przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych albo najdalej w ciągu sześciu miesięcy po temże, złożone będą w sądzie, do którego by należała pertraktacya spadku po śmierci spadkodawcy, lub które sporządzone były przez spadkodawcę, zmarłego jeszcze przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych. Ważność rozporządzeń z powodu śmierci względem których te warunki nie są dopełnione, ocenioną być winna według postanowień powszechnej księgi ustaw cywilnych. Jeżeli rozporządzenie ostatniej woli, pochodzące od spadkodawcy, który nie zmarł przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, obejmuje postanowienia na korzyść osób, które jeszcze nie były przy

Zweites Hauptstück.

Von der Anwendung der bisher bestandenen Gesetze in Bezug auf die Erbfolge und auf die Eheverträge.

§. 5.

Von dem Tage der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches hat der Unterschied zwischen ererbtem und erworbenem, zwischen dem aus Donationen herrührenden und anderem Vermögen, und zwischen männlichem und weiblichem Geschlechte weder auf das Verfügungsrecht unter Lebenden, oder auf den Todfall, noch auf die gesetzliche Erbfolge einen Einfluss. Die Anordnungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches über die Erbfolge erstrecken ihre Wirksamkeit auf jede Art von Vermögen und Personen. — Den gegenwärtigen Besitzern ererbter avitischer adeliger Güter, in welchen bisher nur die männlichen Nachkommen derselben zur Erbfolge berufen waren, ist jedoch gestattet, längstens binnen drei Jahren von der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches an gerechnet, über diese Güter durch letztwillige Anordnung zu Gunsten ihrer männlichen Nachkommen mit der Rechtsfolge zu verfügen, dass diese letztwillige Verfügung von den weiblichen Nachkommen aus dem Titel des durch das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch festgesetzten Pflichttheiles oder von der Witwe nicht angefochten werden kann, wenn diese Nachkommen und die Witwe nur wenigstens dasjenige erhalten, was ihnen aus den erwähnten Gütern zufolge der bisherigen Gesetze rechtlich gebührte. Damit eine letztwillige Verfügung, durch welche von dieser Gestattung Gebrauch gemacht wird, eine Rechtswirkung hervorbringe, muss dieselbe mit den gesetzlichen Erfordernissen schriftlich abgefasst, und die Urkunde längstens binnen sechs Monaten nach der Errichtung, in keinem Falle aber später als mit Ablauf von drei Jahren nach der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches bei dem Civil-Gerichtshofe erster Instanz, in dessen Sprengel das Gut gelegen ist, in Urschrift niedergelegt werden.

§. 6.

Die Giltigkeit der, vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches errichteten letztwilligen Anordnungen oder Erbverträge ist sowohl in Bezug auf die Erbfähigkeit der eingesetzten Erben, als auf das Verfügungsrecht des Erblassers nach den zur Zeit der Errichtung des Testamentes geltenden Gesetzen zu beurtheilen.

Diese Bestimmung findet jedoch nur auf diejenigen älteren letztwilligen Anordnungen und Erbverträge Anwendung, welche vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches oder längstens binnen sechs Monaten nach derselben bei dem Gerichte, dem die Abhandlung der Verlassenschaft im Falle des Ablebens des Erblassers zustehen würde, niedergelegt, oder welche von einem vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches mit Tod abgegangenen Erblasser errichtet wurden. Die Giltigkeit der Verfügungen von Todeswegen, rücksichtlich welcher diese Bedingungen nicht eintreten, ist nach den Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches zu beurtheilen. Enthält eine letztwillige Verfügung, die von einem nicht vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches mit Tod abgegangenen Erblasser herrührt, Bestimmungen zu Gunsten

życiu w czasie sporządzenia ostatniej woli rozporządzenia, natenczas skutek takich postanowień, nie może się rozciągać dalej jak o ile tego dozwala powszechna księga ustaw cywilnych, chociażby dokument w należytych czasie w sądzie złożonym został.

§. 7.

Pod względem formalności zewnętrznych, należy oceniać ważność rozporządzeń ostatniej woli sporządzonych przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, jeżeli spadkodawca zmarł po ogłoszeniu nowych ustaw o spadkobierstwie, albo według ustaw o spadkobierstwie, jakie dotąd istniały, albo według nowych ustaw takich, według tego jak jedne lub drugie sprzyjają więcej utrzymaniu rozporządzenia ostatniej woli.

§. 8.

Istniejące dotąd przepisy o spadkobierstwie z ustawy (*successio ab intestato*) zastosowane będą we wszystkich przypadkach śmierci, które się wydarzą przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, tak co się tyczy osób prywatnych, jako też co się tyczy fiskusa król. i każdego innego, mającego prawo do następstwa w spadkach bezdziedzicznych, jednakże z ograniczeniami objętymi w §§. 9 i 10.

§. 9.

Pretensyj powstałych z dziedzictwa, przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, dochodzić można procesem spadkowym, a w szczególności procesami z powodu wypełnienia, unieważnienia, albo obalenia ostatniej woli rozporządzenia z powodu sprostowania podziału, albo ściągnięcia majątku bezdziedzicznego (*processus successionalis ad implementum, sepositionem, invalidationem Testamenti, ad rectificationem divisionis ex caducitate*), wtenczas tylko, jeżeli od czasu jak powstały takie pretensye, aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, jeszcze nie upłynęło lat 32.

Jednakże należy względem takich niewniesionych jeszcze pretensyj, rozpocząć proces w ciągu roku od dnia zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, inaczej bowiem pretensye te ustają.

§. 10.

Bez względu na czas, w którym powstała pretensya o dziedzictwo, nie dopuszcza się od dnia zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, wyniesienia procesu o dziedzictwo z dawnego pochodzenia, o ile takowy przed tabulę królewską lub banalną wyniesionym być musiał (*processus antiquae successionis*) dla wyłączenia linii żeńskiej (*ad exclusionem sexus feminei*), dla przeprowadzenia równego prawa (*ad equalitatem juris*), dla dostąpienia czwartej części (*ad excisionem quartaliti*), dla odnowienia podziału (*novae divisionis*) i dla uzupełnienia dóbr odziedziczonych (*ad redintegrationem aviticorum*).

§. 11.

Prawo wdowie lub dziewicze, które już przypadło przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, utrzymanem będzie na mocy ustaw dawniejszych. Po wygaśnięciu zaś tychże praw, odżyją oparte na ustawach dotychczasowych pretensye dziedzictwa osób prywatnych, fiskusa król. i innych osób lub korporacyj, którym

von Personen, die zur Zeit der Errichtung der letztwilligen Verfügung noch nicht lebten, so kann sich die Wirkung solcher Bestimmungen, selbst wenn die gerichtliche Hinterlegung der Urkunde zur gehörigen Zeit erfolgte, nicht weiter erstrecken, als dieses das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch gestattet.

§. 7.

In Bezug auf äussere Förmlichkeiten ist die Gültigkeit der vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches errichteten letztwilligen Anordnungen, wenn der Erblasser nach Kundmachung der neuen Erbfolgegesetze gestorben ist, entweder nach den bisher bestandenen oder nach den neuen Erbfolgegesetzen zu beurtheilen, je nachdem die einen oder die anderen der Aufrechthaltung der letztwilligen Anordnung günstiger sind.

§. 8.

Die bisher bestandenen Vorschriften über die gesetzliche Erbfolge (successio ab intestato) finden bei allen vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches eingetretenen Todesfällen ihre Anwendung sowohl in Bezug auf Privat-Personen, als in Bezug auf den k. Fiscus und jeden anderen zur Nachfolge in erblosen Verlassenschaften berufenen Berechtigten, jedoch mit den in den §§. 9 und 10 enthaltenen Beschränkungen.

§. 9.

Erb-Ansprüche, welche vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches entstanden sind, können nur dann durch einen Erbfolgeprocess, insbesondere durch Prozesse wegen Erfüllung, Nichtig-Erklärung oder Umstossung einer letztwilligen Anordnung, wegen Theilungsberichtigung und Einziehung erblosen Vermögens (processus successionalis ad implementum, sepositionem, invalidationem Testamenti, ad rectificationem divisionis ex caducitate) geltend gemacht werden, wenn seit der Zeit des Entstehens solcher Ansprüche bis zur Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches noch nicht 32 Jahre verflossen sind.

Ueber die bisher noch nicht erhobenen Ansprüche dieser Art muss jedoch bei sonstigem Erlöschen derselben binnen Einem Jahre, vom Tage der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches an, der Process eingeleitet werden.

§. 10.

Ohne Rücksicht auf den Zeitpunkt des entstandenen Erb-Anspruches wird, vom Tage der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches an, die Einleitung eines Erb-rechtsstreites aus alter Herstammung, in wieferne er bei der königlichen oder Banaltafel eingeleitet werden musste (processus antiquae successionis), zur Ausschliessung der weiblichen Linie (ad exclusionem sexus feminei), zur Geltendmachung des gleichen Rechtes (ad aequalitatem juris), zur Erlangung des vierten Theiles (ad excisionem quartaliti), zur Erneuerung der Theilung (novae divisionis) und zur Ergänzung der ererbten Güter (ad redintegrationem aviticorum) nicht mehr zugelassen.

§. 11.

Ein vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches angefallenes Witwen- oder Mädchenrecht hat nach den bisher bestundenen Gesetzen Geltung zu finden. Nach dem Erlöschen dieser Rechte treten aber die in den bisherigen Gesetzen gegründeten Erb-Ansprüche der zur Nachfolge in die mit dem Witwen- oder Mädchenrechte belasteten

służy prawo bezdziedzicznej przypadłości co do dóbr, obciążonych prawem wdowiem lub dziewiczem. Te pretensye należy jednakże pod utratą oznajmić w ciągu roku od zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, w sądzie właściwym rzeczowym, i o tem zawiadomić oraz posiadaczów dóbr. Jeżeli po pierwszym oznajmieniu takich pretensyj, nastąpią oznajmienia późniejsze innych osób, sąd winien zawiadomić o tem nietylko posiadaczy dóbr, lecz także i tych, co się pierwiej zgłosili z pretensyami swemi, jak równie pretendentów późniejszych o pretensyach już wniesionych. Do końca dalszego roku, po pierwszym, należy względem oznajmionych pretensyj, wytoczyć sprawę w drodze prawa przeciw wszystkim w tym interesowanym, inaczej bowiem pretensye takowe gasną.

§. 12.

Kontrakty małżeńskie i kontrakty o dziedzictwo, zawarte między małżonkami jeszcze przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych (§. 6), pozostaną w swej mocy i oceniane będą według ustaw, jakie istniały w czasie zawarcia małżeństwa, co też rozumieć się ma i o prawie wspólnej własności do majątku, nabytego w ciągu małżeństwa (*jus coacquisitionis*). Jednakże prawo dziedzictwa z mocy ustawy do spadku zmarłego małżonka, ocenionem będzie według powszechnej księgi ustaw cywilnych, jeżeli śmierć jego nastąpiła po zaprowadzeniu tejże księgi.

§. 13.

Fideikomisy familijne, jakie obecnie istnieją: majoraty i senioraty, pozostaną niezmiennie, o ile odpowiadają ustawom dawniejszym. Względem utworzenia nowych fideikomisów, wydane będą, oprócz przepisów objętych w powszechnej księdze ustaw cywilnych dalsze jeszcze postanowienia ułatwiające.

ROZDZIAŁ III.

O przeniesieniu własności.

§. 14.

Brak indygenatu lub inkołatu, nie będzie mógł na przyszłość wyłączać od nabywania nieruchomości w tych krajach, dla których patent niniejszy jest wydany.

§. 15.

Względem formalności, potrzebnych do ważności kontraktów, celem przeniesienia własności zawierać się mających, nie będzie różnicy między dobrami i prawami szlacheckimi i innymi nieruchomościami; jednakże zachowywać należy szczególne rozporządzenia, jakie istnieją pod względem podzielności gruntów.

§. 16.

Przeniesienia nieruchomości, jakie już były uskutecznonemi przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych (*fassio perennalis, cambium, transactio,*

Güter berufenen Privatpersonen, des königlichen Fiscus oder anderer zur Ausübung des Heimfallsrechtes berechtigten Personen oder Körperschaften in Wirksamkeit. Diese Ansprüche sind jedoch bei sonstigem Verluste binnen Einem Jahre von der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches gerechnet, bei der zuständigen Real-Instanz anzumelden, und hievon zugleich die Besitzer der Güter zu verständigen. Kommen nach der ersten Anmeldung solcher Ansprüche noch spätere Anmeldungen anderer Personen vor, so hat das Gericht hievon nicht nur die Besitzer der Güter, sondern auch die Anmelder des früheren Anspruches und zugleich die späteren Prätendenten von den bereits erhobenen Ansprüchen zu verständigen. Bis zum Ablaufe eines fernerer Jahres nach dem ersten sind die angemeldeten Ansprüche bei sonstigem Verluste gegen sämtliche Interessenten in Wege Rechtens geltend zu machen.

§. 12.

Die vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches geschlossenen Eheverträge und Erbverträge zwischen Ehegatten (§. 6) bleiben in Kraft, und sind, so wie das zwischen Eheleuten bestandene gesetzliche Recht des Mit-Eigenthumes auf das während der Ehe Erworbene (jus coacquisitionis) nach den zur Zeit der Schliessung der Ehe bestandenen Gesetzen zu beurtheilen. Die Erbfolge in den Nachlass des verstorbenen Ehegatten auf Grund des Gesetzes richtet sich jedoch, wenn der Tod desselben nach eingetretener Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches erfolgt ist, nach dem letzteren.

§. 13.

Bestehende Familien-Fideicommissse, als: Majorate und Seniorate bleiben, in soferne sie den früheren Gesetzen entsprechen, unberührt. Ueber die Errichtung neuer Fideicommissse werden ausser den im allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche enthaltenen Vorschriften noch weitere erleichternde Bestimmungen abgeseondert erfolgen.

Drittes Hauptstück.

Von Eigenthums-Uebertragungen.

§. 14.

Von der Erwerbung von Liegenschaften jeder Art kann in den Ländern, für die das gegenwärtige Patent erlassen wird, der Mangel des Indigenates oder Incolates künftig nicht ausschliessen.

§. 15.

In Absicht auf die zur Giltigkeit der Verträge über die Uebertragung des Eigenthumes erforderlichen Förmlichkeiten hat zwischen den adeligen Gütern und Gerechtsamen, dann anderen Liegenschaften kein Unterschied stattzufinden, und sind dabei die über die Theilbarkeit des Grundbesitzes bestehenden besonderen Verordnungen zu beobachten.

§. 16.

Die vor der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches geschlossenen Eigenthums-Uebertragungen von Liegenschaften (fassio perennalis, cambium, transactio,

inscriptio ob fidelia servitia) nie podlegają zarzutom ani z powodu pretensyj, które według ustaw dotychczasowych wynikały z przymiotu dóbr, i nie mogą przeciw nim być wyniesione nowe procesa, jako to: *ad invalidationem ex neglecta praemonitione ad invalidationem ex praejudicio*“ ani też podlegają zarzutowi z powodu braku pieczęci publicznej. Przeniesienia wieczyste, uczynione pod pieczęcią prywatną, mają tę samą moc, jak gdyby były uczynione pod pieczęcią publiczną.

Względem przeniesień wieczystych, uczynionych z powodu wiernych usług (*inscriptio perennalis ob fidelia servitia*), nie może być więcej wykonywane prawo powrotu.

§. 17.

Na podstawie dawniejszego posiadania i używania nieruchomości tak w całości jako też co do granic, nie może być niepokojonym obecny stan posiadania przez nowo wyniesione procesa, jako to: *„formalis repositionis ex usu, metalis ex usu“* jeżeli od chwili, w której dawniejsze posiadanie ustało, aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych upłynęło lat 32, a w ciągu tego czasu nie był wyniesionym formalny proces przeciw posiadaczowi.

Jeżeli zaś przy zaprowadzeniu powszechnej księgi ustaw cywilnych, nie upłynęło jeszcze 32, natenczas wspomniane procesa wyniesione być muszą pod utratą prawa zaskarżenia w przeciągu jednego roku.

§. 18.

Prawo odkupu, które z mocy ustawy dawniej służyło krewnym i sąsiadom, równie jak wszelkie inne prawo pierwokupna na ustawach oparte, ustaje na przyszłość, a z tego tytułu nie mogą być wynoszone żadne procesa nawet co się tyczy dawniejszych przeniesień własności.

ROZDZIAŁ IV.

O zastawach kontraktowych sądowych.

§. 19.

Kontrakty zastawowe, jakie dotąd były w używaniu, sprzedaże nieruchomości do czasu (*contractus pignoratitii, emtio, venditio temporanea*), zawarte z zastrzeżeniem wyraźnym lub domniemanym odkupna, albo z warunkiem, iż wierzycielowi zamiast pro wizyi, oddanem być ma używanie dóbr zastawionych, nie będą mieć ważności, jeżeli będą zawarte po zaprowadzeniu powszechnej księgi ustaw cywilnych.

§. 20.

Kto po zaprowadzeniu powszechnej księgi ustaw cywilnych, nabędzie nieruchomości lub praw szlacheckich w drodze licytacji egzekucyjnej, ten nabędzie zupełnej własności dóbr lub praw kupionych, w taki sposób, iż będące dotąd w używaniu prawo dłużnika lub jego prawonabywców do odkupienia tychże dóbr lub praw, już więcej wykonywanem być nie może.

§. 21.

Przeciw kontraktom zastawowym, zawartym przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych, nie można wynosić nowych procesów dla obalenia lub przenie-

inscriptio ob fidelia servitia) können weder aus Ansprüchen, welche nach den bisherigen Gesetzen aus der Eigenschaft der Güter flossen, durch neu einzuleitende Prozesse, als: „ad invalidationem ex neglecta praemonitionae, ad invalidationem ex praejudicio“, noch wegen Mangel eines öffentlichen Siegels bestritten werden. Bis jetzt unter Privatsiegeln geschehene Perennal-Uebertragungen haben dieselbe Kraft, wie die unter öffentlichen Siegeln errichteten.

Hinsichtlich der Perennal-Uebertragungen wegen treu geleisteter Dienste (inscriptio perennalis ob fidelia servitia) kann das Rückfallsrecht nicht mehr ausgeübt werden.

§. 17.

Auf dem Grunde des früheren Besitzes und Genusses einer Liegenschaft sowohl im Ganzen, wie in Bezug auf die Gränzen kann der gegenwärtige Besitzstand, wenn seit dem Aufhören des früheren Besitzes bis zur Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches 32 Jahre verstrichen, und ohne dass in diesem Zeitraume gegen den Besitzer der förmliche Process eingeleitet worden wäre, durch neu einzuleitende Prozesse, als: „formalis repositionalis ex usu, metalis ex usu“, nicht mehr angefochten werden.

Ist jedoch beim Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches ein Zeitraum von 32 Jahren noch nicht verflossen, so sind Prozesse der erwähnten Art binnen Einem Jahre, bei sonstigem Verluste des Klagerechtes, einzuleiten.

§. 18.

Das früher bestandene gesetzliche Einstandsrecht der Verwandten und Nachbarn, sowie jedes andere gesetzliche Vorkaufsrecht hört für die Zukunft auf, und es können selbst in Bezug auf frühere Eigenthums-Uebertragungen aus diesem Rechtstitel keine Prozesse mehr eingeleitet werden.

Viertes Hauptstück.

Von den vertragsmässigen und gerichtlichen Pfändern.

§. 19.

Die bisher üblichen Pfandverträge, Verkäufe der Liegenschaften auf Zeit (contractus pignoratitii, emtio, venditio temporanea) mit dem ausdrücklichen oder stillschweigenden Vorbehalte des Rück-Einlösungsrechtes oder mit der Bedingung, dass dem Gläubiger statt der Zinsen die Nutzniessung des verpfändeten Gutes überlassen werde, sind, wenn sie nach der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches geschlossen wurden, rechtsungiltig.

§. 20.

Wer nach der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches adelige Liegenschaften oder Gerechtsame im Wege executiver Feilbietung ersteht, erwirbt das volle Eigenthum des erstandenen Gutes oder Rechtes in der Art, dass das bisher üblich gewesene Wieder-Einlösungsrecht des Schuldners und seiner Rechtsnachfolger nicht mehr ausgeübt werden kann.

§. 21.

Gegen Pfandverträge, welche vor Veröffentlichung des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches abgeschlossen worden sind, dürfen kraft jener Ansprüche, welche nach den bis-

sienia warunków zastawu (*ad invalidationem conditionum pignoratitiarum, ad transvestitionem conditionum pignoratitiarum*) na mocy tych pretensyj, które wypływały z dawniejszych ustaw i z natury dóbr odziedziczonych.

§. 22.

Prawo wykupna nieruchomości i praw, dawniej mocą kontraktu zastawionych, również jak inskrypcyj doczesnych, może być wykonywanem w następujących przypadkach:

1) Jeżeli czas zastawu lub inskrypcyi, pierwotnie naznaczony, albo przy późniejszym nadpłaceniu lub z innego powodu przedłużony, jeszcze nie upłynął, wtenczas skarga o wykupno wyniesioną być może w przeciągu roku po upływie czasu przeznaczego do wykupna.

2) Jeżeli przy kontraktach zastawowych lub inskrypcyjnych, nie był oznaczony żaden czas wykupna, a od czasu zawarcia lub przedłużenia onychże nie upłynął jeszcze przeciąg czasu lat 32, aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych; wówczas skarga o wykupno może być wyniesioną w ciągu jednego roku po upływie przeciągu lat 32.

3) Jeżeli nareszcie czas wykupna oznaczony, albo w razie nieoznaczenia czasu wykupna przeciąg lat 32 przed zaprowadzeniem powszechnej księgi ustaw cywilnych już upłynął, wówczas o prawo wykupna tylko wtenczas, i tylko w ciągu roku po zaprowadzeniu powszechnej księgi ustaw cywilnych może być skarga wyniesioną w drodze prawa, jeżeli od upływu oznaczonego czasu wykupna, a względnie po upływie wspomnianych lat 32, aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych nie upłynęło więcej jak lat dziesięć.

Jeżeli prawo wykupna nie będzie wykonanem w terminie wyżej oznaczonym, natenczas utracą moc swoją.

§. 23.

Jeżeli zaś, co do nieruchomości i praw dawniej z mocy kontraktu zastawionych, jako też co do inskrypcyj doczesnych nad czas zastawu lub inskrypcyi, który albo kontraktem albo na mocy inskrypcyi, pierwotnie oznaczonym albo przedłużonym został, lub w razie, gdy czas wykupna nie był oznaczonym nad upływ lat 32, od dnia zawarcia kontraktu zastawu lub inskrypcyi licząc, aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych już upłynęło lat dziesięć, a zarazem ani w jednym ani w drugim przypadku w przeciągu tego czasu nie był wyniesiony formalny proces o wykupno zastawu, wówczas ze strony zastawiającego lub inskrybującego i jego prawonastępców, nie może już być wykonywanem prawo wykupna, a posiadacz dóbr zastawionych lub inskrybowanych uważanym być ma za zupełnego ich właściciela.

§. 24.

Co do zastawu ciężącego obecnie na nieruchomościach lub prawach szlacheckich, można drogą prawną wynieść prawo wykupna w przeciągu jednego roku od zaprowa-

herigen Gesetzen und aus der Natur der ererbten Güter flossen, neue Prozesse zur Umstossung oder Uebertragung der Pfandbedingungen (ad invalidationem conditionum pignoratitiarum, ad transvestitionem conditionum pignoratitiarum) nicht mehr erhoben werden.

§. 22.

Das Recht der Wieder-Einlösung der früher vertragsmässig verpfändeten Liegenschaften und Gerechtsamen, wie auch zeitlicher Inscriptionen kann in folgenden Fällen ausgeübt werden:

1. Ist die ursprünglich bestimmte, oder bei einer späteren Aufzählung oder aus anderm Anlasse verlängerte Pfand- oder Inscriptiionszeit noch nicht verstrichen, so darf die Wieder-Einlösungsklage binnen Einem Jahre nach Ablauf der bestimmten Einlösungszeit angebracht werden.

2. Wenn bei Pfand- oder Inscriptiions-Verträgen keine Einlösungszeit festgesetzt wurde, und von Abschliessung oder von Verlängerung derselben gerechnet die Frist von 32 Jahren bis zum Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches noch nicht verstrichen ist, so kann die Wieder-Einlösungsklage binnen Einem Jahre nach Ablauf der Frist von 32 Jahren überreicht werden.

3. Wenn endlich die bestimmte Einlösungszeit oder in Ermanglung einer bestimmten Einlösungszeit die Frist von 32 Jahren vor dem Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches abgelaufen ist, so kann das Wieder-Einlösungsrecht nur dann und zwar nur binnen Einem Jahre nach dem Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches im Wege Rechtsens eingeklagt werden, wenn seit dem Ablaufe der bestimmten Einlösungszeit und beziehungsweise der erwähnten Frist von 32 Jahren bis zum Eintritte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches nicht mehr als zehn Jahre verstrichen sind.

Wird das Einlösungsrecht binnen den oben angegebenen Fristen nicht ausgeübt, so ist dasselbe erloschen.

§. 23.

Sind aber hinsichtlich der früher vertragsmässig verpfändeten Liegenschaften und Gerechtsame, wie auch zeitlicher Inscriptionen über die vertrags- oder inscriptiionsmässig sowohl ursprünglich festgesetzte, als später verlängerte Pfand- oder Inscriptiionszeit, oder falls keine Einlösungszeit bestimmt wurde, seit Ablauf der Frist von 32 Jahren von der Abschliessung des Pfand- oder Inscriptiionsvertrages gerechnet bis zur Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches zehn Jahre verflossen, ohne dass in dem einen oder dem anderen Falle innerhalb dieser Frist der förmliche Process zur Einlösung des Pfandes eingeleitet worden wäre, so kann von Seite des Verpfänders oder Inscriptenten und seiner Rechtsnachfolger das Recht der Wieder-Einlösung nicht mehr ausgeübt werden, und der Besitzer der verpfändeten oder inscriptirten Güter ist als voller Eigenthümer derselben anzusehen.

§. 24.

Hinsichtlich des dermal bestehenden gerichtlichen Pfandes auf adelige Liegenschaften oder Gerechtsame kann das Recht der Wieder-Einlösung, wenn seit der executiven Feilbie-

dzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, jeżeli od czasu sprzedaży egzekucyjnej, lub gdy ta nie miała miejsca, od czasu zastawu egzekucyjnego, aż do zaprowadzenia rzeczonyj księgi ustaw, nie upłynęło jeszcze lat 32.

Po upływie tego czasu, równie jak w tym razie, gdy od wyż wymienionych terminów aż do zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych już upłynęło lat 32, a proces o wykupno rozpoczętym nie został, prawo wykupna traci moc swoją.

§. 25.

Procesa superinskrypcyjne, tudzież procesa *ex superfluitate fundi*, nie mają już być więcej rozpoczynane po zaprowadzeniu powszechnej księgi ustaw cywilnych.

ROZDZIAŁ V.

O przypuszczeniu dalszego prowadzenia procesów wspomnionych w poprzedzającym rozdziale.

§. 26.

Procesa już rozpoczęte i jeszcze toczące się, które do gatunków wspomnionych w §§. 3, 4, 10, 16, 18, 21 i 25 należą, nie mogą już dalej być prowadzonymi i dotychczasowa rozprawa zniesioną zostaje.

Procesa wyż wspomnionego rodzaju, które przez sąd orzeczonemi zostały wyrokiem stanowczym ostatecznym, przedłożone być winny na żądanie strony apelującej przepisaną drogą instancyj, sądowi wyższemu w przeciągu roku od zaprowadzenia niniejszego patentu, który to sąd rozstrzygać je winien według ustaw dotychczasowych.

Procesa repulsyonalne, w których repulsya przez sąd już odrzuconą została, albo do opozycyi sprowadzoną była, albo takie, które dopiero rozpoczętymi były, a o nich żaden jeszcze wyrok sądowy wydanym nie był; równie jak oznajmione repulzye, względem których proces repulzyonalny nie był jeszcze rozpoczętym, podlegają temu samemu postępowaniu, co opozycya i procesa opozycyonalne (§. 31). Inne procesa repulzyonalne jeszcze wiszące, należy wznowić na żądanie powoda, w przeciągu roku jednego po zaprowadzeniu niniejszego patentu, według przepisów onegoż z nimi postępować, i według ustaw dotąd obowiązujących, takowe rozstrzygać.

§. 27.

Procesa o dziedzictwo (§. 9), procesa *ex usu* (§. 17), procesa o wykupno zastawów kontraktowych (§. 22) i sądowych (§. 24), tudzież inskrypcyj doczesnych, w których od chwili, gdy powstała pretensya do dziedzictwa, albo od ustania posiadania dawniejszego, albo od upływu terminu do wykupna pierwotnie przeznaczonogo, lub później przedłużonogo, albo też gdzie termin taki wyznaczonym nie był, od upływu terminu lat 32, licząc go od dnia zawarcia kontraktu, albo w których od dnia egzekucyjnej sprzedaży lub zastawu egzekucyjnego, już upłynęło lat dziesięć a względnie lat 32, przed wyniesieniem skargi, nie mogą już więcej być prowadzonymi.

tion, oder wenn eine solche nicht stattfand, seit der executiven Pfändung bis zur Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches 32 Jahre noch nicht verstrichen sind, binnen Einem Jahre vom Beginne dieser Wirksamkeit im Wege Rechtens geltend gemacht werden.

Nach Ablauf dieser Frist, so wie in dem Falle, wenn von den oberwähnten Zeitpuncten bis zur Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches 32 Jahre schon verflossen sind, ohne dass der Einlösungsprocess innerhalb dieser Frist eingeleitet worden wäre, ist das Recht der Wieder-Einlösung erloschen.

§. 25.

Super-Inscriptionsprocesse und Processe ex superfluitate fundi dürfen von dem Zeitpuncte der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches an nicht mehr eingeleitet werden.

Fünftes Hauptstück.

Von der Zulässigkeit der Fortführung der in den vorhergehenden Hauptstücken erwähnten Processe.

§. 26.

Die bereits eingeleiteten noch im Laufe befindlichen Processe, welche unter die in den §§. 3, 4, 10, 16, 18, 21 und 25 erwähnten Arten gehören, können nicht mehr fortgesetzt werden, und die bisher gepflogene Verhandlung wird aufgehoben.

Die durch das vorgehende Gericht bereits mit einem definitiven End-Urtheile entschiedenen Processe der obbezeichneten Art sind im vorgeschriebenen Instanzenzuge dem höheren Berufungsgerichte auf Anlangen der berufenden Partei binnen Einer Jahresfrist von der Wirksamkeit des gegenwärtigen Patentes zu unterbreiten, und durch dieses nach den bisher bestandenen Gesetzen zu beurtheilen.

Repulsional-Processe, in welchen die Repulsion bereits gerichtlich verworfen, oder auf eine Opposition reducirt ist, oder welche erst eingeleitet wurden, ohne dass darin noch irgend ein richterliches Erkenntniss gefällt wäre, wie auch bloss angemeldete Repulsionen, über welche der Repulsional-Process noch nicht anhängig gemacht worden ist, sind wie die Opposition und die Oppositional-Processe (§. 31) zu behandeln. Die übrigen noch schwebenden Repulsional-Processe sind auf Anlagen des Klägers binnen Einem Jahre nach Beginn der Wirksamkeit dieses Patentes wieder aufzunehmen, den Vorschriften desselben gemäss zu verhandeln, und nach den bisher bestandenen Gesetzen zu entscheiden.

§. 27.

Jene Erbschaftsprocesse (§. 9), die Processe ex usu (§. 17), die Processe zur Einlösung vertragsmässiger (§. 22) und gerichtlicher Pfänder (§. 24), wie auch zeitlicher Inscriptionen, in welchen seit der Entstehung des Erb-Anspruches, seit dem Aufhören des früheren Besizes, seit dem Ablaufe der ursprünglich festgesetzten oder später verlängerten Einlösungsfrist, oder wo keine solche Frist festgesetzt wurde, seit Ablauf der Frist von 32 Jahren, vom Tage der Abschliessung des Vertrages gerechnet, oder vom Tage der executiven Feilbietung oder Pfändung zehn und rücksichtlich 32 Jahre bereits vor Anstrengung der Klage verflossen waren, können nicht mehr fortgesetzt werden.

§. 28.

Jeżeli zaś w procesach już wiszących, należących do kategorii, wspomnianych w §. 26, nie upłynął jeszcze przy wyniesieniu skargi termin lat 10, a względnie lat 32, natenczas takowe dalej prowadzonymi być mogą. W procesach tego rodzaju winien atoli powód, jeżeli akta nie są jeszcze przedłożone, do orzeczenia w przedmiocie głównym, żądać wprowadzenia powtórnego rozprawy w ciągu jednego roku od zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych u sądu właściwego, w przeciwnym bowiem razie gaśnie prawo dalszego prowadzenia procesów.

§. 29.

Jeżeli w procesach, wspomnianych w §§. 26 i 27, wydanym już zo stał wyrok zdolny do egzekwowania, wówczas egzekucya wyroku żadaną być winna w ciągu jednego roku od zaprowadzenia powszechnej księgi ustaw cywilnych, gdyż w razie przeciwnym prawo ustaje.

§. 30.

Zdolne do egzekucyi są wyroki ostateczne :

- a) wydane w procesach tabularnych, fundamentalnych, albo nowacyjnych (*novi simplicis—novi cum gratia*), jeżeli już po wyniesieniu repulzyi, o ile takowa jest dozwoloną, septemwirat orzekł ostatecznie, albo jeżeli powołanie do niego nie było wniesionem w czasie przepisany, lub też, jeżeli w razie prawnej nieprzypuszczalności tego środka prawnego, nie został w czasie przepisany wytoczony inny środek prawny wstrzymujący, czy to powołania czy też *Prohibitorum*, albo jeżeli septemwirat już w drodze powołania, stanowczo i ostatecznie orzekł;
- b) w procesach nie tabularnych, jeżeli środek prawny powołania (*apellata intra vel extra dominium*), nie został wniesionym w czasie przepisany, lub też jeżeli w drodze pierwszego lub dalszego powołania przez sąd wyższy właściwy ostatecznie już jest orzeczonem;
- c) w procesach, w których przy apelacyi wcześniej założonej i *extra dominium* dozwolonej, wyrok już został wykonany, pozwolone jest dalsze prowadzenie założonej apelacyi.

Jeżeli wyrok nie jest jeszcze zdolny do egzekwowania w jakimkolwiek z wspomnianych sposobów, postępowanie wiszące co do środków prawnych, nie może być dalej prowadzone.

§. 31.

Jeżeli w procesach, wspomnianych w §§. 26 i 27, zamierzone było wykonanie wyroku, lecz przeciw temu użyty został środek opozycyi, wówczas uważać należy za zniesione wszelkie kroki poczynione w skutku opozycyi, równie jak proces opozycyjny w toku będący, jeżeli nie jest jeszcze ostatecznie rozstrzygnięty wyrokiem, wydanym w myśl §. 30 i zdolnym do egzekucyi, a wyrok ostateczny w procesie fundamentalnym, wykonany być winien, jeżeli jest zdolnym do egzekucyi w myśl §. 30 lit. b). Oponującemu atoliż wolno będzie w przypadku, gdy wyrok według ustaw istniejących podlega zarzutowi oczywistej nieważności, założyć w drodze właściwego sądu rekurs kasacyjny do najwyższego trybunału sądowego w ciągu trzech miesięcy od zaprowa-

§. 28.

War jedoch in den bereits anhängigen Processen, welche unter die im §. 27 erwähnten Kategorien gehören, bei Anstrengung der Klage ein Zeitraum von zehn und rücksichtlich 32 Jahren noch nicht verstrichen, so ist deren Fortführung zulässig. In den Processen dieser Art muss aber der Kläger, wenn die Acten nicht schon zum Spruche in der Hauptsache überreicht worden sind, binnen Einem Jahre von der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches bei dem betreffenden Gerichte um die Wieder-Aufnahme der Verhandlung anlangen, widrigens das Recht zur Fortführung derselben erlischt.

§. 29.

Wenn in einem der in den §§. 26 und 27 erwähnten Prozesse bereits ein executionsfähiges Urtheil gefällt ist, so muss die Execution des Urtheiles binnen Einem Jahre von der Wirksamkeit des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches angesucht werden, widrigenfalls das Recht hiezu erlischt.

§. 30.

Executionsfähig sind die End-Urtheile, sie mögen nun:

- a) in Tabularprocessen, in Fundamental- oder Neuerungsprocessen (novi simplicis — novi cum gratia) ergangen seyn, wenn über das ergriffene Rechtsmittel der Repulsion, in soferne dasselbe zulässig ist, bereits durch das Septemvirat endgiltig entschieden, oder die Berufung an dasselbe nicht rechtzeitig ergriffen wurde, oder wenn in dem Falle der gesetzlichen Unzulässigkeit dieses Rechtsmittels eines der aufschiebenden Rechtsmittel der Berufung oder der Prohibita entweder nicht rechtzeitig ergriffen, oder im Wege der Berufung bereits durch das Septemvirat endgiltig entschieden wurde;
- b) in Nicht-Tabularprocessen, wenn entweder das Rechtsmittel der Berufung (appellata intra vel extra dominium) nicht rechtzeitig ergriffen oder im Wege der ersten oder weiteren Berufung durch das zuständige höhere Gericht bereits endgiltig entschieden wurde;
- c) in Processen, in welchen bei rechtzeitig ergriffener und extra dominium gestatteter Appellation das Urtheil bereits vollzogen wurde, bleibt die Fortsetzung der eingelegten Appellation gestattet.

Ist das Urtheil nicht in einer der erwähnten Arten executionsfähig, so kann das anhängige Verfahren über die Rechtsmittel nicht fortgesetzt werden.

§. 31.

Ist in einem der in den §§. 26 und 27 erwähnten Prozesse die Vollstreckung des Urtheiles zwar versucht, aber das Rechtsmittel der Opposition dagegen angewendet worden, so werden hiermit die in Folge der Opposition eingeleiteten Schritte und der etwa bereits im Laufe befindliche Oppositional-Process, wenn er nicht durch ein im Sinne des §. 30 ergangenes executionsfähiges Urtheil bereits endgiltig erlediget wurde, für aufgehoben erklärt, und das End-Urtheil im Fundamentalprocesse ist, wenn es im Sinne des §. 30 lit. b) executionsfähig ist, zu vollstrecken. Dem Opponenten steht jedoch frei, wenn das Urtheil nach den bestehenden Gesetzen wegen offenbarer Nichtigkeit angefochten werden kann, binnen drei Monaten von der Wirksamkeit des gegenwärtigen Patentes den Cassa-

dzenia niniejszego patentu. Na ten rekurs, sąd właściwy wyprowadzi postępowanie summaryczne i przedłoży akta przed sąd wyższy krajowy najwyższemu trybunałowi sądowemu, który w tej mierze orzeknie czego prawo wymaga. Jeżeli trybunał najwyższy uzna, iż mu potrzeba dalszych objaśnień do osądzenia rzeczy, zażąda takowych od właściwego sądu, w drodze odpowiedniego sądu krajowego wyższego.

Jeżeli trybunał najwyższy przypuści rekurs kasacyjny, i zniesie wyroki procesu fundamentalnego, wówczas wolno będzie powodowi rozpocząć proces na nowo w sądzie właściwym w ciągu jednego roku, o ile taki proces według postanowień niniejszego patentu, stosownie do swej właściwości przypuszczonym być może.

Jeżeli za powód założonej opozycji przytacza się pomyłka, jaka zaszła przy zamierzonej egzekucyi, wolno będzie stronie, mniemającej się być pokrzywdzoną wnieść zażalenie swoje do sądu właściwego, w skutek czego sąd po wysłuchaniu strony przeciwnej, orzeknie w drodze summarycznej; od czego powołanie idzie do sądu krajowego wyższego, a od tego według okoliczności, do najwyższego trybunału sądowego.

§. 32.

Procesa, wzmiankowane w §§. 27 i 28, jeszcze wiszące, i według wyż wymienionych postanowień do dalszego prowadzenia zdolne, w których jeszcze żaden sąd ani pierwszej ani drugiej instancyi nie wydał wyroku, przydzielonemi być winny do osądzenia sądowi właściwemu na mocy normy jurysdykcyjnej, i osądzone będą według postanowień niniejszego patentu.

Jeżeli zaś w którym z wspomnianych procesów już wyrok zapadł, i apelacya założoną została, wówczas należy w przypadku, gdy wyrok wypadł w pierwszej lub drugiej instancyi, oddać proces do tego sądu drugiej lub trzeciej instancyi, który według właściwości sporu i postanowień normy jurysdykcyjnej, do tego jest właściwym.

Nakoniec te z procesów wspomnianego rodzaju, w których wypadł wyrok w trzeciej instancyi przez jakąkolwiek władzę, do tego dawniej powołaną, przeciw któremu jednakże na mocy ustaw dawniejszych, założone zostało powołanie do czwartej lub wyższej jeszcze instancyi należy przedłożyć do powtórnego rozsądzenia ostatecznego najwyższemu trybunałowi sądowemu.

§. 33.

Jeżeli proces, którego dalsze prowadzenie jest dozwolone, już przedłożonym został do orzeczenia w sprawie głównej, sąd właściwy wydać winien wyrok w sprawie głównej. Gdyby zaś pozwany opierał się przypuszczeniu dalszego prowadzenia procesu, sąd winien przedewszystkiem rozstrzygnąć tę kwestyę według postanowień niniejszego patentu.

§. 34.

Procesa cywilne, nie podane jeszcze do orzeczenia w sprawie głównej, które atoli według postanowień patentu niniejszego dalej prowadzone być mogą, uważane być

tions-Recurs im Wege des betreffenden Gerichtes an den obersten Gerichtshof zu ergreifen. Ueber diesen Recurs hat das betreffende Gericht das summarische Verfahren einzuleiten, und die Acten durch das Oberlandesgericht dem obersten Gerichtshofe zu unterbreiten, welcher darüber zu entscheiden hat, was Rechtens ist. Findet der oberste Gerichtshof noch weitere Aufklärungen nothwendig, um über den Recurs entscheiden zu können, so sind sie vom betreffenden Gerichte im Wege des betreffenden Oberlandesgerichtes abzuverlangen.

Fände der oberste Gerichtshof aber dem Cassations-Recurse Platz zu geben, und die Urtheile des Fundamentalprocesses aufzuheben, so steht dem Kläger frei, binnen Einem Jahre den Process bei dem zuständigen Gerichte zu erneuern, falls ein solcher Process den Bestimmungen des gegenwärtigen Patentes gemäss seiner Beschaffenheit nach noch zulässig ist.

Wird der Grund der eingelegten Opposition aus einem bei der versuchten Execution etwa unterlaufenen Fehler hergeleitet, so steht der hierdurch sich verletzt fühlenden Partei frei, ihre Beschwerde bei dem betreffenden Gerichte einzubringen, über welche dasselbe unter Vernehmung der Gegenpartei im summarischen Wege zu entscheiden hat, von wo die Berufung an das Oberlandesgericht, und von diesem nach Umständen an den obersten Gerichtshof stattfinden kann.

§. 32.

Die in den §§. 27 und 28 bezeichneten, noch anhängigen, und nach den vorausgelassenen Bestimmungen zur Fortsetzung geeigneten Processe, in welchen noch von keinem Gerichte ein Urtheil erster oder zweiter Instanz gefällt worden ist, sind dem nach der Jurisdiction-Norm zuständigen Gerichte zur Entscheidung zuzuweisen, die nach den Bestimmungen des gegenwärtigen Patentes zu erfolgen hat.

Ist aber in einem der erwähnten Processe ein Urtheil bereits erfolgt, und die Berufung ergriffen worden, so ist, im Falle das Urtheil von einer ersten oder zweiten Instanz gefällt wurde, der Process an diejenige Gerichtsbehörde zweiter oder dritter Instanz abzugeben, welche nach der Beschaffenheit der Streitsache und den Bestimmungen der Jurisdiction-Norm dazu als competent erscheint.

Diejenigen der erwähnten Processe endlich, über welche bereits ein Erkenntniss dritter Instanz von Seiten was immer für einer vormals dazu competenten Behörde geschöpft war, gegen welches jedoch eine nach den damaligen Gesetzen zulässige Berufung zu einer vierten oder noch höheren Instanz vorliegt, sind zu einer nochmaligen Entscheidung in letzter Instanz an den obersten Gerichtshof zu leiten.

§. 33.

Wäre einer der Processe, deren Fortsetzung gestattet ist, schon zur Urtheilsfällung in der Hauptsache eingereicht worden, so hat das competente Gericht das Erkenntniss in der Hauptsache zu fällen. Sollte jedoch durch den Geklagten die Zulässigkeit der Fortsetzung des Processes bestritten werden, so hat das Gericht vor Allem hierüber nach den Bestimmungen des gegenwärtigen Patentes zu entscheiden.

§. 34.

Jene Civilprocesse, welche zum Spruche in der Hauptsache noch nicht überreicht sind, deren Fortführung jedoch nach den Bestimmungen dieses Patentes zulässig ist, sind als

mają za wygasłe, jeżeli nie będzie żądaniem ich wznowienie w ciągu roku po zaprowadzeniu patentu niniejszego.

Prośba o wznowienie, obejmować winna przedmiot skargi, z odniesieniem się na dawniejsze rozprawy, i oraz prawo, względem którego wyrok wypaść winien.

Akta procesowe, spisane według ustaw dawniejszych, załączonemi być winny do nowej rozprawy, a zeznania w tychże aktach uczynione, tudzież dowody dawniej załączone, zatrzymują moc prawną, jaką miały według ustaw dawniejszych.

§. 35.

Procesy, których prowadzenie dalsze na mocy niniejszego patentu jest dozwolone, prowadzone będą przed sądami, które według właściwości przedmiotu spornego, do tego są powołane.

§. 36.

We wszystkich procesach, których rozpoczęcie, dalsze prowadzenie lub wznowienie, na mocy niniejszego patentu pozwołone jest, winny strony i sądy co do postępowania przestrzegać postanowień porządku procesowego z d. 16 Września 1852 r.

§. 37.

Jeżeli w procesie, który w skutek pozwolenia niniejszego patentu rozpoczętym lub dalej prowadzonym jest, sąd uznał niewłaściwość swoją, i wstrzymawszy postępowanie odesłał powoda do sądu właściwego, zwłoka ztąd wynikła, nie sprowadza przeciw powodowi przedawnienia przeciągu czasu, który w niniejszym patencie do dalszego prowadzenia, wznowienia lub rozpoczęcia procesu, jest ustanowionym, jeżeli się uda do sądu właściwego w przeciągu dwóch miesięcy po wręczeniu orzeczenia odsełającego go do innego sądu.

§. 38.

Rozporządzenia niniejszego patentu, wchodzą w życie z dniem 1. Maja 1853 r.

Dan w Naszem cesarskiem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia dwudziestego dziewiątego Listopada, roku tysiąc ośmset pięćdziesiątego drugiego, panowania Naszego w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Hr. Buol-Schauenstein m. p. **Krauss** m. p.

Z Najwyższego rozkazu,
Ransonnet m. p.

erloschen zu betrachten, wenn die Wiederaufnahme derselben binnen einer Jahresfrist nach der Wirksamkeit dieses Patenten nicht angesucht wird.

Das Gesuch um die Wiederaufnahme muss den Gegenstand der Klage mit Beziehung auf die frühere Verhandlung, wie auch das Recht, worüber das Urtheil zu erfließen hat, genau bezeichnen.

Die nach den früheren Gesetzen gepflogenen Process-Acten sind der neuen Verhandlung beizulegen, und die in diesen Process-Acten abgelegten Geständnisse, so wie die früher beigebrachten Beweise behalten jene Rechtskraft, welche denselben nach den früheren Gesetzen zukam.

§. 35.

Jene Prozesse, deren Einleitung laut gegenwärtigen Patenten gestattet ist, sind bei den nach der Beschaffenheit des Streitgegenstandes zur Verhandlung berufenen Gerichten zu verhandeln.

§. 36.

In allen Processen, deren Einleitung, Fortsetzung oder Wiederaufnahme durch das gegenwärtige Patent gestattet ist, sollen rücksichtlich des Verfahrens von den Parteien und den Gerichten die Bestimmungen der Process-Ordnung vom 16. September 1852 beobachtet werden.

§. 37.

Hat ein Gericht in einem nach Gestattung des gegenwärtigen Patenten anhängig gemachten oder fortgesetzten Rechtsstreite seine Unzuständigkeit erkannt, und unter Einstellung des Verfahrens den Kläger an das zuständige Gericht gewiesen, so soll der hierdurch entstandene Aufschub dem Kläger eine Verjährung der zur Fortsetzung, Wiederaufnahme oder Einleitung des Processes in diesem Patente einberaumten Frist nicht verursachen, wenn er sich binnen zwei Monaten nach Zustellung des Verweisungs-Erkenntnisses mit seiner Klage an das zuständige Gericht wendet.

§. 38.

Die Anordnungen des gegenwärtigen Patenten treten mit 1. Mai 1853 in Wirksamkeit.

Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien den 29. November im achtzehnhundert zwei und fünfzigsten, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph m. p.

Gr. Buol-Schauenstein m. p. **Krauss** m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:

Ransonnet m. p.

